

Maedi Visna/CAE-kontroll hos får och get 2024

Bakgrund

Maedi Visna (MV) och Caprin Artrit Encephalit (CAE) är mycket närbesläktade virussjukdomar som drabbar får och get och som orsakas av Små idisslares lentivirus (SRLV). Infektion hos ena djurslaget kan vara en smittkälla för det andra djurslaget. Det går inte heller att skilja MV och CAE åt med den vanliga testmetodiken. MV/CAE är obotliga och tillgång till vaccin saknas. Viruset sprids via råmjölk, mjölk, blod, saliv och luftvägssekret/noskontakt. Virus kan också spridas indirekt via kläder och redskap. Det vanligaste sättet som MV/CAE sprids mellan besättningar är utbyte av livdjur.

Sjukdomarna har mycket lång inkubationstid. Infektionen kan ligga dold i besättningen under lång tid och orsaka kliniska symptom först efter flera år. Tidiga tecken på MV/CAE i en besättning är ofta diffusa, som till exempel ojämna tillväxt och förhöjd dödlighet bland lamm/killar samt kroniska juverinflammationer. Typiska symptom på långt framskriden infektion ses hos äldre får, framför allt i form av andnöd eller kraftig avmagring. Hos äldre getter yttrar sig symptomen i första hand som ledinflammationer, men även lunginflammationer och avmagring kan ses. Även yngre getter kan utveckla symptom och då i första hand neurologiska störningar (vinglighet och förlamning).

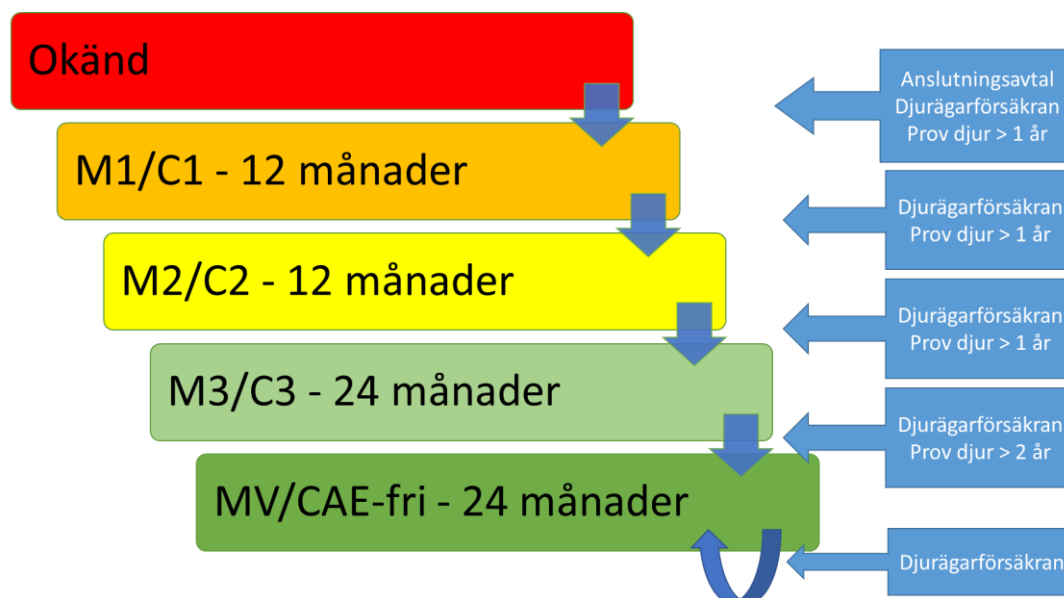
Genom blodprovstagning är det möjligt att påvisa infektionen i ett tidigt skede, innan symptom har utvecklats. Tidig diagnostik är viktigt för att kunna bekämpa sjukdomarna och därmed förebygga smittspridning inom och mellan besättningar. Sjukdomarna kontrolleras och bekämpas med hjälp av kontrollprogrammet MV/CAE-kontroll hos får och get. Programmet har som mål att förhindra spridning av sjukdomarna samt att bekämpa dem för att på sikt kunna få Sverige fritt från SRLV. Ett viktigt delmål är att skapa en SRLV-fri livdjurshandel.

Programmet är uppbyggt på en serie kontrollbesök. Efter varje godkänt kontrollbesök erhåller besättningen en status som stegvis ökar (figur 1). När besättningen uppnått MV/CAE-fri status görs inte fler rutinemässiga kontrollbesök utan besättningens friförklaring förnyas vartannat år genom ett granskningsförfarande av besättningens djurkontakter.

2025-02-14

Sidan 2 av 2

Figur 1. Flöde över hur en besättning avancerar i kontrollprogrammet

Resultat och Diskussion

Under 2024 har 6 421 blodprover från MV/CAE-kontrollen analyserats vid SVA. Vid 2024 års slut var 3 279 besättningar anslutna till programmet. Majoriteten av de anslutna besättningarna har M3/C3- eller MV/CAE-fri statuts. MV/CAE-smitta konstaterades i en fårbesättning ansluten till kontrollprogrammet under 2024.

Programmet har fungerat väl under 2024 och uppfyllt sina mål och syften. Programmet fyller en viktig funktion både djurvälståndsmässigt och produktionsekonomiskt genom att skapa förutsättningar för en livdjurshandel med SRLV-fria djur. Med det långsiktiga målet att skapa underlag för att kunna friförklara Sverige från SRLV behöver dock antalet anslutna besättningar öka. Det är också viktigt att programmet har en hög säkerhet till en rimlig kostnad och att utformningen av regelverket är funktionellt för att få med så många besättningar som möjligt i programmet. Programledningen arbetar därför kontinuerligt med att underlätta administrationen för anslutna djurägare.